

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK FÜZETEK

Kéthavonta megjelenő kiadvány
XXVI. évfolyam 257. szám
2022. január-február

„Emlékek nélkül, népeknek
híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

FŐVÁROSI ÖRMÉNY KLUB!

Minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor tartjuk a Fővárosi Örmény Klubot az Orlay utca (Bp. 1114, Orlay utca 6.) közösségi terében. A pontos program minden hónapban hírlevelünkben vagy az eokk.hu hírportálon olvasható! **Mindenkit szeretettel várunk!**

Szentegyházak – 1

Alapítók zsinóros ruhában

Még ma is hallom *P. Kádár Dániel* atya szavát, pedig pár évtizede hangzott el: „Az örményeknek Szamosújváron két templomuk is van!” Az egyik, a régebbi, a Salamon-templom. Egyszerű, puritánnak is mondható barokk templom, két hosszanti oldalhajóval. Örménységét falfeliratok jelzik. Ma ez a legidősebb az erdélyi örménytemplomok sorában. Elnevezése alapján azt hihetnénk: az őszösvetségi Salamon királyról kapta a nevét. Nem! Az alapító-építető család egyik tagjáról: *Simai (Simaian) Salamonról*. Ő a család más tagjaival együtt ott szerepel az örmény feliratos falképen. Ami érdekes: XVIII. század eleji, zsinóros ruhában, amelyet a korabeli magyar nemesek viseltek. A falkép látható: Távol az Araráttól. Örmény kultúra a Kárpát-medencében. Bp. 2013. 8. p.

Mikor Szamosújváron jártam, 1999. szeptember 7-én ezt a templomot meg tudtam tekinteni; szombat délután volt, asszonyok díszítették, takarították.

Ez a templom inkább a hétköznapi, kisebb ünnepek alkalmával lehet használatos. Amikor még több pap tudott szolgálni a városban örmény szertartás szerint, akkor valószínűleg minden nap megemlékeztek az alapító ősről, akiknek emléke nem merült feledésbe.

Elhangzott már olyan javaslat is: az örmény eredetekre lehet emlékezni időnként örmény liturgiákkal. Volt is ilyen pl. nemrég a feldebrői templomban, ami a hagyomány – s egyes adatok – szerint örmény eredetű.

Dr. Sasvári László

Technikai munkatárs: Gulyás András

Lapunk az interneten: www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Fabók Dávid

Szerkesztői levél

„...szabadítson meg és őrizzen meg téged az Úr a torokbajtól és minden más betegségtől!” – szól a Balázs-áldás szövege. Az örmény származású Szent közbenjárását kérő ima talán nem is fejezhetné ki jobban ez évi kívánságainkat. Persze sem az ima, sem mi nem csak a fizikai torokfájdalmakra gondolunk, hanem arra is, hogy „kígyót-békát” egymásra ne kiáltunk, ne süllyedjünk semmiképpen verbálisan sem egy bizonyos szint alá. Ránk fér ez a kívánság és ránk fér a segítség is. Magyarországon idén választások lesznek és ez a fentiek betartását mindig megnehezíti. De higgyünk! Az ima és a közbenjárás minden bizonnal segít. *Szent Balázs püspök* és vértanú életébe pillanthatunk be ezen lapszámunkban, megidézve alakját a magyar irodalom és a néphagyomány mélységeiből is.

Lelkünk és testünk tisztulását, emelését szolgálja, ha az egyre világosodó időben, február-március táján mind több időt töltünk a szabadban. Sétáljunk, kiránduljunk, túrázzunk, ha tehetjük. Egy magyar-örmény ezen tevékenységével hírnevet is szerzett magának, hátha nekünk is sikerül. *Czárán Gyuláról* van szó, aki bár jogász lett, nem feledte régi álmát, hogy bebarangolja a Bihari-hegységet. Sőt, tudományosan bejárt hegyet, völgyet, barlangot, térképet készített, ismertető útleírásokat írt a tájról, melyet annyira szeretett és magukat, kik a bihari természetjárást oly nagyra tartották, „Bihargók”-nak nevezte el.

Örömmel adunk hírt arról, hogy a Pázmányon az itt tanuló örmény diákok nemcsak iskolára, hanem otthonra is leltek,

decemberben meg is látogatta őket *XXI. Rafael Péter Minászján* örmény katolikus pátriárka, ami komoly elismerése a hazánkban folyó armenológiai oktatásnak.

Februárban jelent meg *Dr. Békefy Lajos Ph.D.* református szociáletikus, közíró, világvallás-kutató cikke a *bekefy.agnus-radio.ro* oldalon, a máig tartó, sőt mondhatjuk, erősödő keresztényüldözésről. A cikk a témát *Aida Schlaepfer Al Hassani* Svájcban élő, libanoni származású filmrendező legújabb filmjén keresztül közelíti meg. *A Lelkek átutazóban* című film az örmény népihitvallással foglalkozik, de a rendező más filmjeivel együtt sajnos párhuzamot láthatunk az akkori és ma is zajló keresztényüldözés között. *Aida Schlaepfer* dokumentumfilmjei elérhetők a legnagyobb videó megosztó portálon, a témában különösen a *NouN* című film megrázó, melynek címe az arab N betűre utal, melyet az Iszlám Állam fegyveresei festenek fel a keresztények házaira, mintegy megjelölve őket a pusztulásra, ahogy azt egy másik rezsim idején a Dávid-csillaggal tették. A *Noun* a „Nasrani”, azaz Názáreti jelölése. Szomorú, hogy a téma máig aktuális, ahol tudunk tenni meg mindent, hogy erre felhívjuk a figyelmet, ez *Schlaepfer* célja is filmjeivel.

Jordi Savall a régizene egyik markáns és híres mestere, aki az Örmény Lélekről készített lemezt, hagyományos örmény dallamok felhasználásával. Bemutatjuk őt és pályáját és javasoljuk a lemez meghallgatását, hogy emelkedjen a lélek és valóban világosság legyen végre a szívekben lelkekben is.

Szent Balázs, Szebaszte püspöke

A lexikonok száraz tényei szerint:

Név: Balázs – Blasius, latin eredetű név jelentése: „dadogó”. **Ünnepe:** Február 3. **Attribútuma:** püspöki öltözetben, pásztorbottal egy fiúval **Andráskereszt** alakú **gyertyákkal**. **Patronátus:** orvosok, építőmunkások, kőművesek, szabók, takácsok, cipészek, kőfaragók, gyertyaöntők tekintik égi pártfogójuknak. **Ünnepét Rómában a 12. század óta ülik február 3-án. Meghalt: 316. De ki is volt Szent Balázs?**

Szent Balázs a korai kereszténység azon szentjei közé tartozik, akiknek emlékezete a kultuszban, a névadásban vagy a népszokásokban elevenen maradt meg, életükre vonatkozóan viszont kevés történetnek tekinthető adattal rendelkezünk. Ami biztos, hogy eredetileg orvoslással foglalkozott nevéhez sok csodás gyógyítás fűződik.

A hagyomány szerint örmény származású volt, és olyan példamutató keresztény életet élt, hogy a Kappadókiai Szebaszte hívő népe püspökké választotta. Balázs erre a Szentlélek indítását követve visszavonult egy magányos hegyi barlangba, jóllehet ez nem egyezett a kor püspök-eszményével. Innen vezette imádkozva, tanácsokat osztva és gyógyítva a rábizott közösséget. Madarak hordták néki az élelmet, és a vadak egy szívvel, egy lélekkel sereglettek hozzá. Addig el sem távoztak tőle, míg áldólag rájuk nem tette a kezét. Ha pedig valamelyik megbetegedett, tüstént őhozzá ment, és teljesen visszanyerte az egészségét.

A vidék ura egyszer vadászni küldte katonáit, s azok máshol hiába fáradozván véletlenül Szent Balázs barlangjához jutottak, ahol nagy sereg vadállatot láttak álldogálni. Igen megdöbbenett őket, hogy semmiképpen nem tudják elejteni azokat, s jelentették uruknak. Az még több katonát küldött, s megparancsolta,

hogy az összes kereszténnyel együtt vezessék elébe Szent Balázst.

Azon az éjszakán háromszor megjelent Krisztus Szent Balázsnak, ezt mondván: „Serkenj föl, s mutass be nekem áldozatot!” S íme, odaértek a katonák, ezt mondván: „Gyere ki, hívat a mi urunk!” Felelt nekik Szent Balázs: „Jól tettétek, hogy eljöttetek, fiaim. Most már látom, hogy Isten nem feledkezett el én rólam.” Velük ment, s egy percre sem hagyott fel a prédikálással, és sok csodát tett a szemük láttára. Akkor egy asszony a lába elé vitte haldokló fiát, akinek torkán akadt egy halszájka, és könnyek között kérlelte, hogy gyógyítsa meg. Szent Balázs pedig kezét reá vetvén imádkozott, hogy a fiú és mindazok, akik az ő nevében valamit kérnek, nyerjék el a gyógyulás ajándékát, s a fiú mindjárt meggyógyult.

Amint Balázs a városba ért, a fejedelem parancsára tömlöcbe vetették. Másnap maga

elé állította, és meglátván, nyájas szavakkal üdvözölte, mondván: „Örülj, Balázs, istenek barátja!” Kinek Balázs: „Örülj te is, jó fejedelem, de ne mondd azokat isteneknek, hanem ördögöknek, mivel örök tűzre vettetek azokkal együtt, akik őket tisztelik.” A fejedelem haragra gerjedt, megbotoztatta, és visszalökte a tömlőcbe. Mondta erre Balázs: „Ostoba, azt hiszed, hogy a te büntetéssiddel elveszed tőlem az én Istenemnek szeretetét, aki bennem lakozik, s megerősít engem?” Mint előbb barlangjában, a börtönben is sok segítséget kérő ember kereste föl. Rabságában sok-sok csodát tett, amelyekről a legendája beszél. Ezután Balázst kivetették a tömlőcből, majd mikor a fejedelem nem volt képes az istenekhez fordítani, felakasztatta egy kinzófára, a húsát vasfésűvel marcangoltatta, s így vitte ismét vissza a börtönbe.

Hét asszony ment a nyomában, és vércseppjeit összegyűjtötték. Őket is elfogták és kényszerítették, hogy áldozzanak az isteneknek. Ám ezt mondták: „Ha azt akarod, hogy a te isteneidet tisztelettel imádjuk, vitesd őket a tóhoz, hogy arcukat megmosván, tisztábban imádhassuk őket.” A fejedelem megőrül, és gyorsan teljesedik a parancs. Azok pedig megragadták az isteneiket, és a tó közepébe vették, mondván: „Meglátjuk, istenek-e?!” Meghallván ezt a fejedelem magánkívül őrtöngött, csapkodta magát, s ezt mondta szolgálainak: „Miért nem fogtátok isteneinket, hogy ne küldhessék őket a tó mélyére?” Azok így feleltek: „Csalárdul szóltak véled az asszonyok, és a tóba vetették az isteneiket.” Mire az asszonyok: „Az igaz Isten nem tűr hamisságot, de ha ezek istenek lettek volna, előre tudják, mit akarunk velük cselekedni.” A fejedelem éktelen haragjában az egyik oldalra olvasztott ólmot, vasfésűket és hét megtüzesített mellvértet tétetett, a másik oldalra pedig hét vászon-

Könyörgés Szent Balázs püspök közbenjárásáért

Istenünk, aki Szent Balázs püspököt oltalmazó segítségül adtad népednek, kérünk, közbenjárására engedd, hogy földi életünkhöz egészséget és békét, örök életünkhöz pedig irgalmat nyerjünk Tőled! Krisztus Urunk különféle adományokkal segíti Egyházát, hogy a természetfölötti hit megnövekedjék bennünk. Ajándékai áradását kérjük közös imával:

Adj, Urunk, új szenteket korunknak, akik közvetítik hozzánk irgalmas jószágodat.

Add meg, Urunk, a gyógyulás ajándékát a testi betegségben sínylődőknek.

Add, hogy a lélek egészségét is károsodás és törés nélkül őrizzük.

Add meg a hősiesség ajándékát, hogy a szent vértanúk nyomát követhessük.

Add, Urunk, hogy a szentek és vértanúk között kapjunk helyet az ítélet napján.

Urunk, Jézus Krisztus! Te megígérted, hogy a Benned hívőket jelek és csodák kísérik. Kérünk Szent Balázs közbenjárására engedd megéreznünk ajándékozó jószágodat és erősítsd testi-lelki egészségünket. Aki él és uralkodik mindörökkön örökké. Ámen.

A Balázs-áldás könyörgése

Szent Balázs püspök, vértanú közbenjárása által szabadítson meg és őrizzen meg téged az Úr a torokbajtól és minden más betegségtől. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.

inget hozatott. Azt mondta, hogy ezek közül válasszák, amelyiket akarják. Egyikük, akivel ott volt két kicsinye is, nagy merészen odafutott, s a len-ingekeket megragadva, a tűzbe vetette. A gyermekek pedig így szóltak anyjukhoz: „Édesanyánk, ne hagyj minket árván, hanem ahogy tápláltál minket tejed édességével, úgy táplálj minket a menyország édességével is!” Akkor a fejedelem felakasztatta az asszonyokat, és húsukat vasfésűvel marcangoltatta. Húsuk fehér volt, mint a hó, és vér helyett tej folyt belőlük.

Mivel pedig az asszonyok meginogtak a kínzások között, az Úr angyala odajött hozzájuk és állhatatosan erősítette őket, mondván: „Ne féljete, hiszen a jó munka, aki jól kezdi el a dolgát, és jól is végzi be, attól, aki fölfogadta, dicséretet érdemel a bevégzett munkáért, s fáradságáért elveszi jutalmát, s jutalma örvendezés lesz.” Akkor a fejedelem levetette a fáról, s kemencébe vettette őket. Isteni közbelépésre azonban kialudt a tűz, és sértetlenül jöttek ki belőle. A fejedelem rájuk kiáltott: „Most már hagyjatok föl boszorkány-mesterkedéseitekkel, s imádjátok a mi isteneinket!” Azok pedig így válaszoltak: „Fejedd be, amit elkezdtél, mivel már elhívtunk a mennyországba.” Akkor ítéletet hozott, s parancsot adott lefejezésükre. Mikor ott álltak, hogy lefejezzék őket, letérdelve imádkoztak: „Isten, aki elválasztottál minket a sötétségtől, s az édességes fényre vezettél minket, ki minket áldozatoddá tettél, vedd magadhoz a mi lelkünket, és add, hogy eljussunk az örök életre.” S így, fejük vétetvén, az Úrhoz költöztek.

Ezután a fejedelem maga elé állította Balázst, s azt mondta neki: „Nos, most imádod az isteneiket, vagy sem?” Felelt Balázs: „Te gonosz, nem félek fenyegetéseidőtől. Tégy, amit akarsz! Itt a testem,

odaadom.” Ekkor a fejedelem a tóba dobta. Balázs pedig a keresztjelét rajzolta a vízre, s az oly szilárdan megállt, mintha szárazföld lenne. Azt mondta: „Ha a ti isteneitek igazán istenek, mutassátok meg erejüket, s jöjjetek ide!” Hatvanöt férfi lépett a tóba, de tüstént elmerültek. Az Úr angyala pedig alászállván ezt mondta neki: „Jöjj ki, Balázs, fogadd el a koronát, melyet Isten neked készített!” Miután kijött, szólt hozzá a fejedelem: „Úgy hát végleg eldöntötted, hogy nem imádod az isteneiket?” Felelt Balázs: „Tudd meg, te szerencsétlen, hogy Krisztus szolgálja vagyok, s nem imádok ördögöket.”

A szent csodáiból nem hiányzik a humor vagy paraszti huncutság. A helytartó először vízbefojtás általi halálra ítélte, de ezt túlélte. A bölcs csodatévő akkor a következőt tette: a partra érve rövid áldást adott a számára halált jelentő tóra, aztán a vízen járva a tó közepéig sétált. Ott megfordult, és barátságosan fölszólította bíráit, hogy saját isteneikbe vetett hitük bizonyosságul kövessék őt a vízen járva. Hatvanöt férfi elfogadta a kihívást, és mind a vízbe fulladt. Végül Balázs püspököt lefejezték.

Szent Balázs (Louvre)

Kezdetben hallgattak a források Szent Balázsról. Kezdetben hallgatnak róla az egyébként annyira beszédes görög atyák. Tisztelete valószínűleg nem közvetlenül a halála után kezdődött. Keleten legkésőbb a 6. századtól, nyugaton a 9. századtól már, mint a torokbajok ellen védő szentet tisztelték. A Balázs-legenda első képi ábrázolása is a 9. századból származik, mely Rómában a Szent Kelemen bazika altemplomában található. Elterjedt ereklyéinek kultusza. Így hamarosan föltűnnek Szent Balázs maradványai Tarantóban, St. Blasienben, Mainzban, Trierben, Lübeckben, Párizsban és Raguzában, ahol a város védőszentjévé is lett.

Tisztelete a 12. századtól lett általános, mégpedig egy gégedaganat elleni imádsággal kapcsolatban. Később vérzések, hólyagbetegségek, továbbá kelések, kólika, pestis és fogfájás esetén fordultak hozzá. A késő középkorban a tizennégy segítőszent közé sorolták. Az orvosok, posztókereskedők, gyertyaöntők, fűvós zenészek, barmok védőszentje, kedvező időjárásért is segítségül hívták. A tizennégy segítőszent közé sorolták. Számos templomot szenteltek neki Konstantinápolyban és Rómában egyaránt. Magyarországon a 16. századtól ismerjük a gyertyaáldást és a balázszáldás könyörgését. A 17. században nyomtatták ki a Rituale Romanum (Római Szerartáskönyv) függelékében.

Szent Balázs a népi hagyományokban

A magyar néphagyományban a **balázszjárás** népszokása kötődik a szent emléknapihoz. Ezt a szokást, melyet balázsolás néven is ismertek, elsősorban a Dunántúl északi részén jegyezték fel, a 17. századtól kezdve, de a Kárpát-medence nagy részében elterjedt szokásnak számított. Az iskoláskorú gyerekek végigjárták a falvak házait és áldást kívántak a családoknak.

Ennek során egyes helyeken rövidebb, szindarab szerű előadásokat is tartottak, másutt csak rövid köszöntőt mondtak vagy énekeltek. A gyerekek közül az egyik fiú Szent Balázs püspöki ruhájába bújt, a többiek pedig különféle jelmezeket öltöttek magukra. Nyársat vittek magukkal és az áldáskérő szövegek elmondása után a háziak étellel jutalmazták meg őket. A falujárás után az ételeket elvitték az iskolába vagy a templomba, hogy azzal támogassák a közösséget. Ott az étel egy részét közösen fogyasztották el. Az adományok begyűjtése mellett a balázszjárás – amolyan reklámkampány is volt – ennek során toboroztak még több gyermeket az iskolába.

*Krisztus Jézus teremtötte,
Szűz Mária oszlassa,
megváltó Isten segítse!
Torokgyógyító Szent Balázs,
könyörögj érte! (Ráolvasás)*

Gabonaszem megáldása

A Mura-vidéken és Baranyában a gazdák a szőlőskertjük négy sarkában megmet-szettek egy-egy tőkét, hogy Balázs védje meg a termést, zavarja el onnan a szőlőszemeket csipegető madarakat, nehogy kárt tegyenek a termésben. A délvideki Topolyán a gazdák néhány gabonaszemet helyeztek zsebükbe és úgy mentek be a templomba. Ott azért imádkoztak, hogy a szemek jó termést hozzanak. Hazatérve a gabonaszemeket az állatok elé szórták, hogy a jószág ne legyen beteg.

Szent Balázs a magyar irodalomban

Pilinszky János 1961-ben így ír Szent Balázs ünnepéhez kapcsolódóan és talán ez a szentek tiszteletének egyik legfontosabb meglátása: *„Aki hívő a Balázsz-gyertyák fényébe térdepel, még ha arra kérné is Szent Balázs közbenjárását, szíve legmélyén, legvégül mégse a „közvetlen csodára”*

számít. Annál szinte többet és mélyebbet remél: a szent közbenjárását Istennél. Legvégül tehát Istenre bizza kérését magát is. Igen, aki a Balázsz-áldást magára veszi, Isten végső irgalmába vetett bizalmának adja tanújelét. Nem szokás és nem is babona, hanem Isten irgalmába vetett

végző, s nagyon is felnőtt bizalmunk megvallására szép alkalom hát a szent ünnepén az oltárrács elé térdelnünk.”

Források:

Váci Egyházmegyei honlap anyagai,
Jacobus de Voragine: Legenda Aurea

Emlékezzünk Szent Balázsról

(népdal)

Emlékezzünk Szent Balázsról,
Hogy ma vagyon napja;
Többször is, hogy megérhessük,
Az Úristen adja!

Emlékezzünk Szent Balázsról,
Kérjük szent áldását:
Mindnyájunktól távoztassa
Torkunknak fájását!

Szent Balázs a torokfájás
Ellen nagy védelmünk.

Adjál is hát nyers szalonnát,
Háziasszony, nekünk!

Csak hozz hurkát, kolbászt, sunkát,
Nézd, a nyársunk üres!
Ha sajnálod ajándékos,
Maradj magad ehese!

Elmúlik már a víg farsang,
Mi azt nem siratjuk.
Majd a böjtön iskolában
Jobban tanulhatunk.
Sirassák meg a lányok, kik
Otthon maradának,
Kiknek a sok méreg miatt
Ráncos az orcájuk!
Hapodári-kapodári –
A hamvazószerda.
Füzzetek, lányok, koszorút
Kővágórsi dombra!
Mi már többé nem tréfálunk,
Ajándékot várunk.
Rólatok megemlékeztünk,
Istennek ajánlunk!

Kedves Olvasóink!

„Vesztve szeretünk csak igazán”

Prof. Dr. Kabdebó Lóránt irodalomtörténész, Budapest-Zugló és Miskolc díszpolgárát, a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának alapító dékánját 2022. január 24-én magához szolgáltatta teremtője.

Emlékét a tiszteletére tartott rendezvényekkel is folyamatosan őriztük.

A gyászoló család

Várady Mária

Mi szükség van a szúnyogra?

A XV. Budavári Örmény Nemzetiségi Nap címét Nóti Károlytól kölcsönöztük, természetesen a címhez tartozó jelenetet láthatta a Nagyérdemű Közönség.

Istenem! 2007 szeptember 8-án, szombaton 17 órakor a **Vidám Örmény Est**-tel olyan sorozatot indítottunk el, amely a tizenötödik közösségi ünnepéhez érkezett!!

Nagyszerű dolog örménynek lenni! Örömteli találkozás ez; hűséges, fűrges észjárású, művelt közönség előtt felidézni a múltat. Igen, mi *Flórián Antal*, *Bánffy György*, *Tarján Tamás*, *Sediánszky János*, *Szöke István* rendező szellemi alkotásában részesültünk még. És most is velünk vannak *Mikó István*, *Szabó Anikó*, *Koltai Róbert*, *Körtvélyessy Zsolt*, *Bregyán Péter*, *Benkő Péter*, *Rusz Milán*, *Kilyén Ilka*, *Simon András*, *Varga Tamás*. És a fiatalok: *Haik Viktória*, *Máté Krisztián*, *Németh Anna*, *Jeges Krisztián*, *Kiss Zsuzsanna* (*Zsuzsmó bohóc*), *Gál Csengelle*, *Lengyel Andrea*, *Pányoki Bence*, *Pánczél Klaudia*! Kiváló művészek – zenészek is szerepeltek nálunk: *Szilasi Alex*, *Hegedűs Valér*, *Yengibarian Dávid*, *Andor Edit*, *Gáti Pál*, *Schupp Gabriella*.

Mindenki emlékezett a „rég motorosra”, hogy bár a nagyságos asszonyt (*Várady Mária*) *Tenyér (Máté Krisztián)* elvesztette, „*Lepsénynél még megvolt*”. Hogy *A csillárt is meg lehet enni*, vagy az *Óvatos ember, hamis tanú (Jeges Krisztián)* a tárgyaláson előadta az egy szál kalapban álló hölgy történetét, vagy a *Süt a hold* horgászbotos holdkóros történetét.

És most lássuk mi történt január 29-én. A szeszélyes időjárással dacolva jöttek a gyerekek. Zsuzsmó bohóc műsorából nem

lehet kimaradni! *Sere Petra* volt a legszerényebb színeslabda-gyűjtő aki a Jókai Anna Szalon zongorája alá fűrgén bemászott és rekord számú labdát gyűjtött.

Szépek lettek a farsangi álarcok, ügyes kezek segítettek a kicsik munkáját. *Judit* és *Réka* jól és összehangoltan vezették a kézműves foglalkozást. A résztvevők háttározott elképzeléssel fogtak hozzá, lettek állatos és csillogó álarcok. *Rózsa Bátor* is szép álarcra távozott.

A Farsang velejárója a farsangi fánk, hát muszáj fánkevés-versenyben bizonyítani. I. helyezett: *Sinka Sára*, aki morzsát sem ejtett le, II. helyezett: *Sere Dénes* remek teljesítménnyel! A harmadik helyre mindenki befutott, még a legkisebb *Petra* is. A szokásnak megfelelően, a fánkokat az

A fánkevés-verseny nyertesei

A legcsillogóbb maszk büszke készítője

örmény zászló színeinek szalagjaira fűztük, *Sinka Dani* utasítása szerint: piros, világoskék, narancssárga. Süti és az elmaradhatatlan kakaó mindenkinek jutott.

Fontos, hogy az örménységünkkel gyerekkorban találkozzanak a fiatalok, így természetes lesz számukra, hogy az örmény közösséghez is tartoznak. Ez alkalmat ad arra, hogy a családban szó essék a többes identitásról, hihetetlen erős őseinkről.

Délután 16 órakor kezdődött a felnőttek műsora. A Jókai Anna Szalon díszterme megtelt, szabad hely nem maradt!

Kedves Olvasó! Ha nem voltál ott, nem tudod elképzelni! Ha ott voltál, tudod, hogy milyen szeretet hatja át ezt az ősei hazájától 800 éve elszakadt Kárpát-medencei örmény közösséget. Szívünknek kedves a duduk hangja, amelyet *Juhász Endre* szólaltatott meg. *De Wass Albert* gondolatai erősítenek minket, hogy higgyünk a jövőnkben. *Lengyel Andrea* patetikus előadása illet a magasztos gondolathoz, Az integráció tanúbizonyossága, hogy a székely népdalok ugyanolyan kedvesek nekünk, sőt. E dalokkal *Gál Csengelle* gyergyói származású, „örmény nagymamás” fiatal művésznőnk bemutatkozása vastapsosra sikerült.

Jeges Krisztián köztünk itthon van, bizony szeretjük, újra-újra meglep művészi előadásmódjával. Ő valóban a „rég motoros”. A hajdani hatalmas sikerek – a *Lepsénynél még megvolt*, *A csillár*, *Süt a hold* –, arra biztattak, hogy újra legyen színpadí jelenet. Így került terítékre *A gomba* és a *Mi szükség van a szúnyogra*, *Nóti Károly* remek jelenetei. A közönség már nevetve fogadta a kerti széket cipelő Müllert (*Várady Mária*) és a pöffeszkedő Sümegit (*Nemes Gusztáv*). A találékony-sággal Mikulicsot (*Jeges Krisztián*), a főnököt is megpofozó jelenet nagy-nagy sikert aratott természetességével, fegyverezett eszközeivel, kidolgozott játékaival. Átgondolt, logikus poentírozás és hihetetlen játék jellemezte a színészeket *A gomba* című jelenetben is. Gordon (*Pányoki Bence*) és Gordonné (*Gál Csengelle*) üde játéka, Bertrand (*Jeges Krisztián*) nagy haldoklási jelenete, Mari (*Lengyel Andrea*) tragikus megszólalásai önfeledt szórakozást biztosítottak.

Sztárvendégünk *Voith Ági* Jászai Mari-díjas, Erdemes művész volt. Ő minden időben VAN! A jelenben pedig rövid időre szívvel-lélekkel a miénk volt. Izgulva vártuk, szeretve fogadtuk, sajnáljuk, hogy nem tartott reggelig az előadása. Különös, különös tünemény! Ha hallgatjuk, boldoggá tesz, ragyog-árad belőle a szeretet és az erő a közönsége felé! Vibráló egyénisége lebilincsel, isszuk őszinte szavait!

Megható a családja – fia, unokái iránti szeretet –, csakis örmény ragaszkodás ez. A közönség érezte a féltő szeretetet, amellyel most bemutatva 17 éves unokáját, *Bodrogi Enikőt* a vér szerinti közösségnek. És mi örömmel fogadtuk! Bizony követni fogjuk sorsát!

„Engem nem lehet elfelejteni”... az a „Jamaikai trombitás”... – nagy és felejthetetlen élmény számunkra. Visszajel-

A kiváló műsor előadói

zésekéből: „Csodálatos volt, fantasztikus volt, klassz temperamentum... Mind művészi, mind fizikai teljesítménye döbbenetes!” „Enikő kedves, aranyos, szép!” Halleluja!

Körmendi Péter zongoraművész ezúttal „beugrott” az állandó zongora-kísérő helyett (Covid miatt), de ilyen magas szinten már könnyű, és minden bravúros játék. Köszönjük!

A prima, híres örmény ízek a *dr. Issekutz Sarolta Erdélyi örmény konyha fűszerezve* szakácskönyv sikerét öregbíti. Maradék-talanul elfogyott minden.

Köszönjük Kovács László György képviselő úrnak, hogy velünk volt, hogy pártfogol minket. Jó érezni a *Budavári Önkormányzat* képviselő testületének egyetértését és folyamatos segítségét azért, hogy feladatunkat elláthassuk, sikerrel teljesíthessük.

Nélkülözhetetlen a támogató együttműködés az *Erdélyi Örmény Kulturális Központtal*! Köszönjük a ránkfigyelést, támogatást!

Az ANI – Budavári Örmény Színház vezetője Várady Mária, a szép műsor

háziasszonya, szerkesztője, könnyed műsorvezetője, örömmel hallotta *dr. Issekutz Sarolta*, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnök-asszonyának elismerő szavait, és hogy további vállalkásokra biztatja művészeinket!

Ezúton köszönöm *Szekeres Nikolettá* igazgatónő empatikus hozzáállását, aki mindent megtett az előadás érdekében. Tudom, hogy ezáltal segítette a mi hatalmas sikerünket a Jókai Anna Szalonban.

Nem kétséges, hogy készülhetünk a XVI. Budavári Örmény Nemzetiségi Napra. Reméljük, hogy a Kedves Közönség akkor is velünk lesz!

Az érdeklődő közönség

Fabók Dávid

„Csak az halt meg, akit elfelejtenek” Czárán Gyula, a Bihar-hegység feltárója

„Mint pusztító villám sújtott le folyó évi január 6-án Kolozsvárt a hír, hogy *Czárán Gyula*, egyesületünk tiszteletbeli tagja, szívszélhűdésben hirtelen meghalt Menyházán. Hogy mi volt *Czárán Gyula* a turistaság terén, arról fogalmat szerezhett az, aki e folyóiratnak vagy a *Turisták lapjának* évfolyamait 1899-től figyelmesen lapozgatta.” Írta 1906-ban, a Kolozsváron megjelenő *Erdély* című honismereti folyóirat 1-2. száma. De ki is volt *Czárán Gyula*, aki „turistáskodással” szerzett hírnevet magának?

Czárán Gyula, vagy *Seprősi Czárán Gyula* 1847 augusztus 23-án az Arad megyei Seprősön született, nemességet szerzett örmény eredetű családban. Apja *Czárán Gergely*, egy Aradon letelepedett örmény kereskedő unokája, anyja *Baracházai Capdebó Anna*. A család 1830-ban vásárolta meg a seprősi, több ezer hektár kiterjedésű birtokot.

A Czáránok Gyergyóból kerültek a seprősi pusztára. Gyergyóba pedig a moldvai városokból és lengyelországi telepekről. A moldvai örmény telepek a XV. század elején jelennek meg. A XVII. században kisebb-nagyobb csoportokban települnek át Erdélybe, ahogy Tarisznyás Márton gyergyószentmiklósi történész felvázolta volt az útjukat. Évszázados moldvai tartózkodásuk emléke megőrződött olyan családnevekben, mint a Czárán – földműves, Kápdebó – ökörfej, Korbuly – holló, Vakár – marhakereskedő, Verizár – káposztás. Főként állatkereskedők, később állattenyésztők voltak. Az alföldi puszták alkalmasak hatalmas csordák legeltetésére. Egy vásár után a környék parasztjai kisémmizve érezték magukat, mivel az új tulajdonosok azonnal hozzákezdtek a natúrrendezéshez, s a földkimérések meglehetősen erőszakos-

san folytak le. Még lázadás is fellobbant, éppen Seprősön, Körösköz legnagyobb településén, 1824-ben. *Kovács Géza* aradi történész *Ahol Dózsa és Horea hadai jártak* című könyvében feldolgozta a múlt századi eseményeket is. Az úriszék végül is kártalanította a jobbágyokat, újra merre a külső telkeket és a közlegelőt, egyben megerősítette a Czáránok birtokjogát. *Idős Czárán János* 200 forintos adományt hagyott a szárhegyi kolostornak, ez gyergyói kötése utolsó szálát jelentette. Immár

nemcsak honosnak éreztek itt magukat a Czáránok, de rokon és barát örmény-magyar családokat is idecsalogattak a román faluba, a Csíkyakat, Kapdebókat, Kövéreket, ők jelentették Seprős magyarságát *Kralovszky László* okleveles hadmérnökkel együtt, aki szintén földet vásárolt volt a seprősi pusztán.

Czárán Gyula az elemi Seprősön végzte. Középszkolai tanulmányait Aradon, az Aradi Minorita Gimnáziumban kezdte, majd Pozsonyban folytatta. Mérnök szeretett volna lenni, de apja kívánságára jogi tanulmányokat folytatott Budapesten 1865-1867 között, majd Bécsben. Egy súlyos hólyagos himlő és tüdőgyulladás után, második szigorlata előtt kénytelen volt befejezni tanulmányait és 1871-ben hazatért Seprősre, hogy betegeskedő apja helyett gazdálkodjék. A gazdálkodás és a jog helyett azonban inkább kirándulni szeretett. Beutazta Erdélyt, a Magas-Tátrát és több európai országot, mint Olaszország, Németország, Ausztria, a Francia Alpeszek.

45 évesen kezdte el a Selmecebányai Erdészeti és Geológiai Egyetemet és el is végezte. A családból több neves ügyvéd származott, ám a legnevesebb *Czárán Gyula* lett. Midőn atyja meghal, birtokait bérbe adja, s jövedelméből Menyházán villát bérel, ahol a teleket tölti. Az év többi részét alkotó turistáskodással tölti.

Az Országos Örmény Önkormányzat tagja, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület alelnöke és az Erdélyi Örmény Kulturális Központ Intézményvezető helyettese, *dr. Czárán István* le származottja jelen cikk főszereplőjének. Vele való beszélgetésből ismert tény, hogy *István* felmenői voltak a korabeli *Czárán Gyula* birtokok bérlői, ezen bérleti díjakból fedezte *Czárán Gyula* felderítő útjait.

Nemcsak bejárja a hegyeket, de feltárja barlangjait, s leírásokat közöl a Turisták

Lapjában, az Erdélyben és a Nagyvárad című lapokban. Hangulatos leírásai mellett útikalauzt ír, a Bihar-hegység feltárására nem sajnál sem időt, sem fáradságot, sem pénzt. 1880-1905 között, tehát 25 éven keresztül minden energiáját a Bihar-hegység kiépítésére, az itteni turistaság fellendítésére fordította. Utakat, hidakat, létrákat készíttetett szinte a hegység minden látnivalójához. Mindezt a saját költségén. Vízéseket, sziklaalakzatokat, karsztjelenségeket tárt fel. Útjelzéseket, útjelző táblákat helyeztetett el. Egyetlen emberként egy egész terület munkáját végezte el. Turistatársai a „Galbina fejedelme” címmel tüntették ki a nagy alkotót.

„Országosan ismertté vált neve a révi barlang felfedezése és feltárása alkalmából, pedig aránylag még ez volt egyike az ő legkisebb turista alkotásainak.” Írja róla szintén a már idézett *Erdély* című folyóirat, majd kiemeli:

„Mindenkivel barátságos, nyájas, el-
őzékeny, a szegényeknek és szűkölködők-
nek pedig bőkezű jótévedője, gyámolítója
volt. Menyházán díszes karácsonyfával és
gazdag ajándékokkal szokott kedveskedni
a szegényeknek, amiről másfél héttel ha-
lála előtt sem feledkezett meg, pedig ekkor
szívujja már mindig sűrűbben és erőseb-
ben kezdte gyötörni.

Efféle jótévedményben igen sok szegény embert részesített. Amikor Biharfüredet kirándulásainak központjává tette, hogy a kirándulók számára elegendő számú ló álljon rendelkezésre, a közeli falvak megbízható lakosainak pénzt adott lóvásárlásra, azzal a kikötéssel, hogy az évad alatt a lovak a fürdőközség rendelkezésére álljanak és hogy a lovak vételárát a kirándulásra szerzendő pénzből neki lassanként visszafizessék.

A hozzá legközelebb állók véleménye szerint jobb és nemesebb volt, mint aminőnek

legjobb barátai hitték. Valódi mintaképe volt a határozott, nemes férfias jellemnek. Erős akarata nem ismert akadályt az emberi gyengeségek leküzdésében, az önképzésben, a jónak munkálásában.

Szerette a zenét és négy hangszeren maga is kiváló technikával és finom ízléssel játszott, dacára annak, hogy az utolsó időben folytatott életmódja mellett az esztendőnek legfelsőbb egyharmadrészét töltötte szép és kényelmes menyházai lakásán, hangszerei, könyvtára, gyűjteménye között.”

Czárán egyik legnagyobb eredménye, hogy számos olyan barlangot fedezett fel, melyeket sem a nagy elődök, nehéz megközelíthetőségük miatt pedig sem a helyi lakosok nem ismertek. Egyik kiemelkedő barlangi tevékenysége a Meleg-Szamos vadregényes forrásvidékének feltárása, kiépítése volt, melynek a Szamosbazar nevet adta, benne a 260 méter hosszán végigjárható sziklaalagúttal, az Aragyásbarlanggal. E csodálatos területeket a *Turisták Lapjában* ismertette, mely 1905-ben 39 oldalas különnyomat formájában önállóan is megjelent.

Barlangos szempontból legjelentősebb a Meziádi-barlanggal kapcsolatos tevékenysége. A barlang első szakaszát már korábban is ismerték, Czárán viszont az egész, közel 3,5 kilométer hosszú barlangot felkutatta, lépcsőkkel, létrákkal járhatóvá tette, és a cseppkőképződményeket elnevezte. 1902-ben fejezte be a munkát, s az 1903-ban megjelent „*Kalauz a Biharfüredi kirándulásokhoz*” című könyvében 16 oldalon ismertette a barlangot és adott útmutatót a bejárásához.

Nevéhez köthetik többek között a Galbina szurdokának és barlangjainak, a Csodavár pazar szakadékdolinájának és barlangja első részeinek, a menyházi Citramontán-barlangnak feltárása és kiépítése is.

Jelentős szerepe volt a révi Zichy-barlang (most Révi-vizesbarlang) feltárásában. 1903 novemberében az általa végzett robbantások nyomán jutottak be *Handl Károly*val a barlang első részeibe. A további feltárásban és kiépítésben személyesen már nem vett részt, de állandóan figyelemmel kísérte és támogatta a munkákat. A barlang 1905. évi megnyitására az *Erdély* című folyóiratban részletes leírást ad a barlang bejárható részéről, mely 18 oldalas különnyomatban önálló füzetként is megjelent.

Dr. Czárán István megemlíti, hogy amikor Czárán Gyula Menyházára költözött és elkezdte járni a hegyeket nagy szakállal és egy bottal, a helyi babonás emberek „priculici”-nak vagy „prikulicsnak” nézték (a prikulics egy ártó szellem a román mitológia szerint, a rossz emberekből lesz haláluk után „priculici”) és pár alkalommal állítólag meg is verték. Idővel azonban megismerték Czáránt és megszerették, ugyanis nagyon sok ember munkaadójává vált a turisztikai útvonalak kiépítése kapcsán.

„Érdemetlenekre nem pazarolta jóságát. Kitűnő érzéke volt embereinek megvásárlásában. Aki nála feltáró munkálatai közben csak egyszer is dolgozott, az mindig büszkén emlegette, hogy ő is járt Czáránnal. Ennek olyan kvalifikáló jellege van a Bihar-hegységben, hogy elmondja magáról az is, akit meg nem illet. Ha az általa megindított turista-élet a Bihar-hegységben tovább fejlődik, elképzelhető, mennyire fog szaporodni Czárán ál-„munka társai”-nak a száma, a hogy ő szokta volt nevezni napszámait” írja az Erdély.

„A természetnek szokatlanul nagy méretű tárgyai, aminő egy hatalmas vízese, katlan, föld alatti teremsor stb. parányi-ságunk, gyengeségünk érzetét kelti fel

bennünk, megfélemlitenek; azért, amikor Czárán ilyeneket mutat, mindig elvezet szép kilátó helyekre is, ahol lelkiünk felemelkedik, gondolatunk szárnyakat kap, ahol önérzetünket, bátorságunkat visszanyerjük. Az ő kőrútjai rendszeresen a megismert imponáló, megfélemlítő természeti jelenségek legyőzésével végződnek. Akadályt nem ismerő, merész kivitelben rejlik az ő turista alkotásainak nagysága. Valóságos hősköltevények ezek a maguk nemében!” Dr. Szádeczky Gyula 1905 nyarán egy társasággal felkeresi a Galbinaközközben a Czárán Gyula vezette munkálatok színhelyét. Íme, hogyan ír erről: „... betértünk a keskeny hasadékszerű völgy részletbe, mintegy varázsütésre megváltozott a kép. Fejedelmi remek parkba jutottunk, ahol a különböző szélességű és lejtésű ösvények, külön lovak és külön gyalogosok számára, szelik egymást, vezetnek egyrészt le a völgybe, a tomboló Galbina mellé, másrészt pedig fel a barlangi hotelbe (...) egy régi vízelőtörés szája ez, amely kb. 10 méter szélesség mellett vagy 25 méter mélyen nyúlik be a Tábor-hegy mészkő sziklatömegébe. Előtermében a fal mellett tűzhelyek, nedves ruha szárítására szolgáló állványok foglaltak helyet. Beljebb kétoldalt tábori ágyak, fenyőlombbal, vízhatlan takarókkal borítva, középen asztal, körülöttük különböző vastag fatörzsekből fűrészelt üldökék. Hátsó részén emelvények szolgálták a podgyász elhelyezésére, leghátul az összeszűkült végében pedig a robbantáshoz szükséges dinamit-ládák voltak elrejtve. Czárán személyes szükségleteire két szolgát tartott, az egyik szakácskodott és őrizte a hotelt, a másik követte őt a munkálatokat irányító és ellenőrző utaiiban. [...] Reggel házigazdánk volt az első, aki felkelt. Négy órakor talpon volt az egész személyzet. Reggeli után minden-

ki munkához látott, amelyből mi rendszeresen csak késő este tértünk vissza, amikor készen várt bennünket a párolgó bab- vagy lencseleves. Felszerelésünkben előkerültek a legkülönbözőbb élelmiszerek, farskástvágyunkat igen változatos és gazdag lakomával elégítettük ki, miután számot adtunk egymásnak a napi eredményekről. Czárán a maga személyét illetően a lehető legegyszerűbben élt. Finom turista élelmiszerei raktáron voltak, de ezek nagyrészt inkább csak vendégei részére tartotta.”

Az utolsó évben mindig sűrűbben kezdett jelentkezni asztmátikus bántalma, ami időnként megnehezítette mozgását is. Bajának igazi komoly természetéről Menyházára hazatérőben, december közepe táján szerezhetett tudomást, mert Menyházáról irt első levelében szól olyan hangon, melyet azelőtt sohasem használt.

„Nekem bizony, úgylátszik nem nagyon jól fog az újév beállítani. Már régebbi idő óta fejlődő szívbjajom most az ősszel, különösen az utolsó időben, úgylátszik, nagy haladást tett, s úgy érzem magam, hogy elénekelhetem Petőfivel:

Bizon, bizon csehül vagyunk!
Mellem szorul, majd megfúlok;
Szivem táján valami rág...
Belőled én, árnyékvilág,
Aligha el nem patkolok.

Növéréi Szidónia, Csiky Viktorné és Irma, Özv. talpasi Kabdebo Béláné családjakkal együtt, az első nyugtalanító hír vételére siettek hozzá. Vele töltötték Mennyházán a karácsonyi ünnepeket. Szokása szerint most is díszes karácsonyfával és ajándékokkal örvendeztette meg a szegény gyermekeket. Állapota annyira megnyugtató lett, hogy az ünnepek után csak Szidónia maradt nála, a többi családtagok a legjobb reménységben mentek haza Budapestre, illetőleg Seprőrsre.

Ő maga azonban nagy gonddal rendezett el mindent, mintha érezte volna a komoly veszedelmet. Halála napjának reggelén felkereste meghitt jó barátját Rallauer Kristóf menyházai plébánost, akinél levő régebbi végrendeletét újjal cserélte ki. Este még jóízűen megvacsorált, de vacsora után hirtelen rosszul lett. Aggódó nővére papért küldött, de mire a jó barát megérkezett, a legnemesebb szív végkép megszűnt dobogni.

Végrendelete szerint egyszerű fakoporsóban temették el, ott, ahol a halál utól érte. Az a nagy szeretet, amellyel a vidék szegény népe iránta viseltetett, megható temetésén abban nyilvánult, hogy előkelő nagy számú rokonain és tisztelőin kívül megjelentek küldöttségileg a közeli falvak egyszerű román nemzetiségű lakosai is.” Jegyezte fel Czárán életének végét Dr. Szádeczky Gyula.

Czárán Gyula halálára Ekefalvi (Merza Gyula)

Erdő, szikla, vizzuhatag
Alig öltött téli ruhát...
S íme, hőszemfedő alatt
Már gyászolják Czárán Gyulát.

S ki sok barlang mehét ásta,
Most úgy szállt a föld mélyébe,
Hogy az E. K. E nagy utásza
Átlépett az öröklétbe.

Ez utolsó kirándulás,
Melyből visszatérés nincsen,
Méglep, mint egy csillaghullás...
S bánkódunk a vesztett kincsen.

A természet oly sok titkát
Egy öltön át kifürkészte,
De hová a halál vitt át:
Az talányok rejtett fészke.

Örök álmod legyen boldog
Madárdal s vizesés mellett,
Mig Biharban annyi ormot
Beszárnyal turista lelked!

S szellemed, ha felénk röppen,
Hegyrajongók ideálja!
Meglásd, hogy él az E. K. É. Ben
Emlékednek dús gyopárja.

Czárán Gyula emlékezete

A Magyar-Örmény Könyvtár 14. köteteként 2006-ban Budaörsön Fancsali János kiadásában Czárán Gyula emlékkönyv jelent meg.

Czárán Gyula nevét őrzi a Mézgedi-cseppkőbarlang, vagy más néven Czáránbarlang, Czárán-cseppkőbarlang.

A Magyar Természetbarát Szövetség 1991-ben Czárán-emlékplakett alapított.

Az Erdélyi Kárpát-egyesület folyamatosan emléktáblával jelöli meg azokat a helyeket, ahol tiszteletbeli tagjuk, Czárán Gyula tevékenykedett.

Nevét viseli az Erdélyi Kárpát Egyesület aradi Czárán Gyula Osztálya.

Tiszteletére készítette az Erdélyi Kárpát Egyesület aradi Czárán Gyula Osztálya a Czárán Gyula-emlékutat.

Czárán Gyula mellszobra

Örmény katolikus hírlevél

XXII. szám, 2022. január - február
Farsang – nagyböjt – húsvét

Kedves Testvérek!

Télvíz idején őseink szokása volt, hogy mulatják az időt. Vízkeresztől nagyböjttig tart ez a vidám, bálozós időszak.

Hamvazószerdán – illetve az örmény és tán legtöbb keleti naptár szerint már az előző vasárnapon – kezdődik a böjti időszak.

Önmegtadásainkkal, lemondásainkkal, imádságunkkal készülünk arra, hogy a feltámadás csodálatos ünnepét megünnepeljük.

Jézus feltámadása erőt ad ahhoz, hogy mi is beszéljünk az örömhírről, és próbáljuk meg közösségbe hívni, vonzani a hozzánk közel állókat.

Kívánok sok kegyelmet erre a szép időszakra!

Ákos atya

Keresztúti imaórák

Nagyböjtben minden pénteken du. 17:00 órától együtt imádkozunk a kápolnában Krisztus keresztútjának állomásait követve, örmény és magyar nyelven.

Az első alkalom 2022. március 4-én, pénteken 17:00 órakor kezdődik, a továbbiak pedig a rákövetkező minden pénteken, ugyanebben az időben.

Mindenkit hívunk és szeretettel várunk ezekre az alkalmakra!

Megkezdődnek az Orlay utcai plébániaépület tetőterének építési-kivitelezési munkálatai

A plébániaiépület tetőterének bővítése-beépítése a Miniszterelnökség *Hungary Helps* programjában nyert támogatásnak köszönhetően *Kruppa Gábor* Ybl-díjas építésszerműve tervei alapján valósulhat meg.

A kivitelezési munkálatok 2022. február 14-én kezdődnek és július 15-én fejeződnek be. A múzeum az építkezés ideje alatt ideiglenesen zárva tart, nyitására később adunk hírt.

A vasárnap délután 4 órakor kezdődő szentmisék a templomban zavartalanul folytatódnak, illetve a földszinti teremben tervezett programok megtartása is lehetséges.

XXI. Rafael Péter katolikus-pátriárka és kísérete

A karácsonyi gyertyagyújtástól Vízkeresztig

Az Orlay utcai kis örmény katolikus kápolna életében különösen is fényes volt Krisztus születésének és megnyilvánulásának ünnepe.

Első magyarországi főpásztori látogatásán, 2021. december 21-én este frissen megválasztott Lelki Atyánk, *XXI. Rafael Péter* katolikus-pátriárka mutatta be a legszentebb Áldozatot templomunkban, elővételezve az örmény hagyomány szerinti karácsony előesti gyertyagyújtás ünnepi liturgiáját.

Legyetek kovásszá a világban! – ez volt a Pátriárka szentbeszédének üzenete. Jézus a betlehemi barlang jászlának szegénységében született erre a világra. Mindannyiunk szívének ajtaján kopogtat, s ha a szentáldozásban ajtot nyitunk neki, a szívünk lesz az a barlang, ahol megszületik. A szívünkben megszülető Jézus által lehetővé válik titokzatos módon kovásszá a világban.

A szent liturgia záróáldását a jelenlévőkre, a magyarországi és valamennyi erdélyi örmény családra adta a Pátriárka, amelyről az erdélyi katolikusok honlapja is hírt adott. <https://romkat.ro/2021/12/23/az-erdelyi-ormenyekre-is-aldast-adott-budapestben-az-ormeny-patriarka/>

A szentmise után az emeleti teremben ünnepelhettük meg *XXI. Rafael Péter* katolikus-pátriárkát és kíséretét.

A közösség nevében *Fülöp Ákos atya* a szeptemberi érseki látogatás után már ismerősként köszöntötte és adta át az egyházközség ajándékát, majd *Zakariás Dirán* tiszteletbeli világi elnök, *Akopján Nikogosz* az ÖÖYKE elnöke, *dr. Issekutz Sarolta* az EÖGYKE elnökhelyettese és *dr. Kovács Bálint* egyetemi docens, a PPKE Armenológiai tanszék vezetőjének köszöntői következtek.

Óboldogsága XXI. Rafael Péter katolikus-pátriárka (fotó: Balogh Jenő)

Az agapén *Zárug Katalin* és a *Zuglói Örmény Önkormányzat* jóvoltából vehetett részt minden jelenlévő.

A karácsonyi ünnepkör Vízkereszt ünnepével lett teljessé: 2022. január 9-én vasárnap *Vártán Kázándzsján atya* mutatta be templomunkban a Krisztus születése és megnyilvánulása ünnepi Szent Liturgiát, s végezte el a vízszentelés szertartását. A megszentelt vízből mindenki vihetett haza üvegfolyákban. Az üvegeken lévő gyönyörű örmény keresztet *Kocsár Ilona* festette.

dr. Issekutz Sarolta, elnök

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2021 évi Beszámolója

A pandémia 2. évét éltük át.

Az iroda folyamatos működését biztosítottuk: telefon, posta, internet, könyvelés, 2020 évi pályázatok elszámolása: NEMZ-CISZ-20-0089 Működési, NEMZ-BER-20-0184 Felújítás, karbantartás, Aradi Vértanúk, Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek pályázat.

Március 15-én Magyar Arany Érdemrezt polgári tagozat kitüntetésben részesített a Köztársasági elnök.

Április 24-én zártkörűen emlékeztünk meg az örmény genocídiumról, a pesti rakparton az emlékkőnél koszorúztunk az EÖÖK elnökével, az Orlay u-ban megnyitottuk az Örmény Genocídium kiállítását.

Irodafejlesztést hajtottunk végre: *Flórián Ágnes*t megbíztuk az iroda pénzügyeivel, a pályázatok beadásával és elszámolásával, az elszámolásokkal kapcsolatos ügyekkel.

Május 20-án megnyitottuk a Fővárosi Örmény Klubot a Budapest XI. Orlay u. 6. szám alatti Örmény Katolikus Lelkészesség közösségi termében: *Zsigmond Benedek* egyháztörténeti előadásával, a *Kirkósa* család koncertjével. Az est az EÖGYKE, EÖKK és a II. kerületi Örmény Önkormányzat, továbbá Magyarország Kormánya támogatásával.

Június 12-én az Országos Örmény Önkormányzattal és az EÖKK-tal közösen megrendeztük a Kőbányai Bárkában az évenként megrendezésre kerülő *Pikniket* zenés műsorral, tánccal, gyermek foglalkozással, örmény falatokkal.

Június 17-én a Fővárosi Örmény Klub

meghívott előadói: *dr. Bulbuk Márton* építészmérnök, műemlék restaurátor erdélyi műemlékeinkről tartotta előadását, majd *Eöry Emese* természetgyógyász az egészséges életmódról tartott előadást.

Június 24-én, majd Június 30-án határozatképesen megtartottuk az EÖGYKE 2021 évi közgyűlését.

Július 15-én a Fővárosi Örmény Klubban bemutattuk új könyvünket: *Kegyés Csaba Az én Szamosújvárom* címmel, igen nagy sikerrel. A műsorban előadóművészek és zongoraművész lépett fel.

Augusztus 9-14-ig a balatonföldvári táborban segítettünk munkával és pénzzel 17 gyermeknek ellátását, szórakozását megteremteni a Balaton partján. A tábor igen jól sikerült.

Augusztus 19-én a Fővárosi Örmény Klubban megtartott Zakariás – Zachariás családi találkozón megtelt a fogadótér, olyan sokan jöttek el: rokonok, ismerősök. *Zakariás Antal* 90. éves évfordulóján ünnepelte a közösség.

Augusztus 26-29-ig zárandokúton voltunk Csíkszépvízen és Csíkszeredában a XXV. családi találkozón.

Szeptember 4-12-ig az Eucharisztikus Kongresszus zajlott, majd pápai misén voltunk jelen, ahol áldást kaptunk. *Mons. Rafael Minasszián* érsek érseki szent liturgiát mutatott be másnap az örmény katolikus templomban, az ünnepi vacsorán is vendégünk volt.

Szeptember 8-án *A magányos misztikus* oratóriumot néztük meg a Nemzeti Színház Kaszás Attila termében. *Várady Mária*

színművész által rendezett és előadott mű igen nagy sikert aratott.

Szeptember 16-án a Fővárosi Örmény Klubban az Eucharisztikus konferenciáról, a záró miséről, a rendezvényről és hatásáról beszélgettünk.

Szeptember 26-án az Orlay u-i templomban Fogolykiváltó Boldogasszony tiszteletére szült a szentmise, mely köré megrendeztük a 6. Tarka Napot a gyermekek és felnőttek szórakozására, a flekkensütés és erdélyi szósz sem maradt ki.

Október 3-án ünnepeltük a Örmény Letelepedési Családi Napot a Ferencvárosi Művelődési Központban. Az egész napos rendezvénysorozat gyermekek és felnőttek számára is felejthetetlen marad.

Október 3-án ünnepeltük a Örmény Letelepedési Családi Napot a Ferencvárosi Művelődési Központban. Az egész napos rendezvénysorozat gyermekek és felnőttek számára is felejthetetlen marad.

Az Aradi vértanúk – október 6. – emléknapot október 10-én ünnepeltük meg a HM Hadtörténeti Intézetben, és Múzeumban előadás, zene kíséretében, majd a szentmise előtt, a templomunk előterében lévő kiállításunkkal is emlékeztünk a 13 Aradi Vértanúra.

Október 21-én a Fővárosi Örmény Klubban *Marosváry István „Tragikus történelem morzsák nagy magyarokról”* címmel tartott előadást, majd *Hegedűs Valér* koncertje zárta a klubműsort.

November 6-án Misztótfalusi Kiss Miklós konferencián vettünk részt a XII. ker. Örmény Önkormányzat rendezésében.

November 6-án *Az örök görög - örmény testvériségért* címmel a Körösi Csoma Sándor kőbányai kulturális központ vendégei voltunk, amelynek vetítettképes mű-

sorához örmény adatokat, fotókat adtunk. A műsor és fogadás rendkívül jól sikerült.

November 18-án a Fővárosi Örmény Klubban a XII. ker. a *Hazajárók* filmsorozatból mutatott be részleteket, egyik rendező/szereplő is vendégünk volt.

November 28-án az Orlay utcában *dr. Székely András Bertalan* új könyvét mutatta be, majd a NUR Együttes koncertjét hallhattuk.

December 1-én Rendkívüli Fővárosi Örmény Klub keretében *Kiss Péter* és *Récsei Péter* – a Pázmány Péter Katolikus Egyetem fiatal előadói kutatási eredményeiket mutatták be egy-egy előadásban.

December 5-én a gyermekek öröme az Orlay utcába is megérkezett a Mikulás, sok csokoládéval, szaloncukorral és mandarinnal, szép műsor keretében.

December 16-án a Karácsonyi Örmény Klub rendezvényünk az Orlay u-i örmény katolikus templomban került megrendezésre kivilágított szép fenyőfával. Az elnöki éves beszámoló után *Kövér István* és *Kulcsár László* (Gyergyószentmiklós) Szongott Kristóf díjat vehetett át. Az Albinoni Kamarazenekar (17 fő, *Zsigmond Balassa* vezényletével) csodálatos hangversenye és a helyszín, az ajándékozás, a fogadás megsokszorozta mindenkiben az együttlét örömeit.

A Fővárosi Örmény Klub havonkénti bérleti díját és a fogadás költségeit a Magyar Kormány 2021 évi pályázati támogatásából fizette.

Budapest, 2022. január 5.

Köszönjük adója 1%-át!

Hálás szívvel köszönjük minden magánszemély adományozónknak, hogy a 2021-es esztendőben az ő anyagi segítségével is megvalósíthattuk programjainkat, megjelentethettük kiadványainkat. A teljes magyarörmény közösség nevében köszönjük!

Az EÖGYKE elnöksége

A Pázmány az örmény diákok "otthona"

Hivatalos magyarországi látogatása részeként 2021. decemberében a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karára is ellátogatott XXI. Rafael Péter Minásdzján örmény katolikus pátriárka, akit a Kar dékánja, Ft. dr. Fodor György fogadott.

Az eseményen részt vett dr. Kovács Bálint, az Armenológiai Tanszék vezetője, dr. Óze Sándor, a Történettudományi Intézet vezetője, Sousik Sousani örmény nyelvi lektor, valamint mintegy negyven, az Ősztündi Keresztény Fiataloknak program keretében a Pázmány BTK-n tanuló örmény diák. A Miniszterelnökség Üldözött Keresztények Megsegítéséért Felelős Államtitkárságát Kiss Bertalan fősztályvezető úr képviselte.

A pátriárka köszöntő beszédében reményét fejezte ki, hogy 2022 boldog és szerencsés év lesz, amikor végleg magunk mögött hagyjuk a vírusjárványt. Mint mondta, nagy öröm számára látni, hogy ilyen sok örmény hallgató tanul a Pázmányon. „A diákok otthon vannak itt” – fejtette ki.

Legutóbb még pátriárkává választása előtt, idén szeptemberben járt a Karon az örmény egyházi méltóság, akkor még Rafael Minásdzján néven érseki rangban. Az, hogy három hónapon belül két alkalommal is ellátogat a Pázmány Péter Katolikus Egyetemre az örmény katolikus egyház feje, nagyon nagy megtiszteltetés az egyetem számára, hiszen jól jelzi az Armenológiai Tanszéken folyó munka fontosságát.

A találkozáson az itt tanuló örmény diákok kérdéseket tettek fel, többen a vallások és felekezetek közötti párbeszédéről, a nézetkülönbségek feloldásának módjáról kérdezték a pátriárkát. Válaszainak vissza-

XXI. Rafael Péter Minásdzján köszöntője a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen (fotó: Pázmány BTK web)

térő üzenete volt, hogy egy az Úr, egy a Krisztus, egy a Megváltó, a békétlenséget mi magunk, emberek keltjük. „Ne tegyél széthúzást oda, ahova Isten isteni dolgot helyezett” – mondta.

XXI. Rafael Péter Minásdzján ezután az örmények számára fontos hármáról, az identitásról, a valahova tartozásról és a tanúságtételről beszélt. Mint kifejtette, egyik sem létezhet a másik nélkül, hiszen az örmény közösség része lenni (legyen az bárhol a világban) egyben az örmény identitásból való részesülést is jelenti. A pátriárka egy Christos Pantokratort (Krisztus, a mindenség ura) ábrázoló ikont ajándékozott vendéglátójának.

XXI. Rafael Péter Minásdzján 1946. október 24-én Bejrútban született. Pappá szentelését követően örmény katolikus intézményeket vezetett Libanonban és az Egyesült Államokban, eközben az örmény katolikusok között apostolkodott. 2005 szeptemberétől az Örmény Katolikus

XXI. Rafael Péter Minásdzján a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen (fotó: Pázmány BTK web)

Patriarkátus jeruzsálemi és ammáni exarchájaként szolgált közel hat éven át. Püspökké XVI. Benedek pápa kinevezése alapján 2011. július 16-án szentelte XIX. Nerszész Péter katolikosz-pátriárka, ezt követően foglalta el Kelet-Európa ordinariátusának székét. 2021. szeptember 23-án Ferenc pápa nevezte ki örmény katolikus pátriárkává.

A cikk forrása: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának honlapja (<https://btk.ppke.hu/aktualis/hirek/az-ormeny-diakok-otthon-vannak-a-pazmanyon>)

Felhívások!

Kedves Olvasók!

Ha szeretné elektronikus formában is olvasni híreinket, vagy van olyan örmény származású rokona, barátja, ismerőse, aki szívesen bekapcsolódna kulturális életünkbe, kérjük értesítsen minket a magyar.ormeny@t-online.hu e-mail címen.

Az éves tagdíj befizethető minden hónap 3. csütörtökén a Fővárosi Örmény Klub idején vagy banki átutalással az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 10100792-72594972-00000007 számlaszámára. Az éves egyesületi tagdíj naptári évre szól, összege 3000 Ft/év, nyugdíjasoknak és diákoknak 2000 Ft/év. Köszönjük!

A járvány az Orlay utcai templom fenntartására máskor befolyó perselypénzt és egyéb adományokat is megapasztotta az utóbbi időben. Kérjük, hogy aki teheti, lehetőségeihez mérten támogassa pénzügyileg is a templomot adományával, amelyt a plébánia **11707024-20005210** számlájára tud küldeni.

Az internet és az elektronikus kapcsolattartás rohamos terjedésével egyre inkább e-mailen tudjuk leggyorsabban elérni egymást. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek nyomtatott példányainak olvasása mellett javasoljuk és kérjük, hogy elektronikus csatornáinkon, a www.eogyke.hu weboldalon, az Eögyke facebook oldalán, vagy e-mailben vegyék fel velünk a kapcsolatot, csatlakozzanak hozzánk, hogy naprakész információkkal állhassunk egymás rendelkezésére.

Köszönjük!
Szerkesztőség

dr. Békefy Lajos

Lelkek átutazóban Új, megrázó film a keresztyénüldözésről

Néhány napja, február 3-án jelent meg a bekefy.agnusradio.ro oldalon dr. Békefy Lajos Ph.D. református szociáletikus, közíró, világvallás-kutató cikke, a máig tartó, sőt mondhatjuk, erősödő keresztyénüldözésről. A cikk a témát valójában Aida Schlaepfer Al Hassani libanoni származású filmrendező legújabb filmjén keresztül közelíti meg.

Dr. Békefy Lajos

“Dr. Békefy Lajos PhD (református lelkész-teológus, kutató, publicista, a Protestáns Műhely külügyi titkára) rendkívül termékeny író, esszéit: 2012 eleje óta – nem sokkal nyugdíjaztatása után – írja. Írásai spirituális „mini-esszék”, ünnepi (karácsony, húsvét, pünkösd) elmélkedési sorozatok. Továbbá a keresztyénüldözéssel, a migrációval, az ökológiai problémákkal foglalkozó írások; híradások a világkeresztyénységet foglalkoztató aktualitásokról, esszék a reformációval, a reformatori örökséggel, ennek 21. századi érvényességével kapcsolatban, világsikerű keresztyén könyvek recenziójával, a legújabb teológiai irányzatokkal, theo-politikai kérdésekkel naprakészen, elmélyülten, igazán biblikusan. E cikkeket ráadásul ingyen írta és nyújtotta át olvasóinak. A reformáció tételei közül három is (egyedül hitből, egyedül kegyelemből és egyedül Isten dicsőségre) tetten érhető mindebben. Az általa írt ezernél is több írásnak, sok fordításnak és könyvnek ez a magyarázata és garanciája Békefy Lajosnál.” Írja a szerzőről a KDNP honlapja.

Keresztűzben című kötete előszavában, ars poetica tömörséggel így vall: „A gyötrelmes hazugságok huszadik százada-

ban írta le Emil Brunner svájci teológus: Az igazság találkozás. Számomra itt kezdődik az írástudók felelőssége. Évtizedek tapasztalatával vallom: minden jó írás mini szabadtárs történet, mert megismeret az összefüggésekkel, az érem másik oldalával. Ezért szabaddá tesz a tudatlanságtól, a féligazságoktól, a manipulált tényközléstől, a parciális érdekek vezette tollforgatástól. Igazából az Igazságra, s az ilyen publicisztikára van szükség. A többit elfújja az idő” (Szerzői előszó, 11. oldal).

Alábbiakban a szerző címben szereplő cikkét adjuk közre, felhívva a figyelmet Aida Schlaepfer Al Hassani új filmjére, mely kötődik az örmények által elszenvedett népirtáshoz és amely film reményeink szerint az eddigi zártkörű vetítések után mihamarabb eljuthat a szélesebb közönséghez is. (a szerk.)

Aida Schlaepfer

Isten különösen gondoskodik arról, hogy az Ő vándorló és szenvedő népéről ne feledkezzünk meg. A világtörténelem egyik legnagyobb botránya a ma is tartó keresztyénüldözés. Az ezzel foglalkozó világindexet minden év januárjában dokumentálja az OpenDoors nemzetközi monitorizáló szervezet, s a Felvidék.ma és más felületek olvasóinak is minden évben beszámolókat a legfrissebb adatokról. A 2021. évről is ezt tettük.

Nemrég Libanonban járt Balog Zoltán református püspök, *Azbej Tristán*, az üldözött keresztyének megsegítéséért és a Hungary Helps program megvalósításáért felelős államtitkár, valamint Hölvényi György EP-képviselő (KDNP), hogy biztosítsák a közel-keleti keresztyéneket a számukra életfontosságú hitbeli, erkölcsi és anyagi támogatás folyamatosságáról.

Van egy ehhez kapcsolódó másfajta fontosság is. Ez pedig Aida Schlaepfer Al Hassani Svájcban élő, libanoni származású filmrendező rendkívül értékes és személyes sorskockázatokat sorozatban vállaló filmdokumentarista munkássága.

Legújabb filmje, a *Lelkek átutazóban* 2021-ben született. Ezzel folytatja azt a nemzetközi méretű figyelemfelkeltést,

lélekébresztést, amelyet 2014-2015-ben a moszuli pokolban forgatott *Noun* című 24 perces filmjével kezdett el.

Ezt zártkörű rendezvényen hazánkban is bemutatták, ebből az alkalomból 2015 késő őszen fogadta őt *Semjén Zsolt* miniszterelnök-helyettes is. Személyes megtiszteltetésnek tartom, hogy akkori rövid látogatása során Aida Schlaepfert Budapesten vendégül láthattam, interjút készíthettem vele és azóta is figyelemmel kísérhetem alkotó munkálkodását. De miről szól a *Souls in transit*, azaz a *Lelkek átutazóban*?

Aida: egy ismeretlen népi történet dokumentumfilm

Aida maga mondja el az üldözött keresztyének melletti elkötelezettségének az okát, jóllehet ő nem keresztyén. „Irakban, nagy fizikai veszélyek között készült a *Noun*, az üldözött keresztyének szenvedéseit dokumentáló kisfilmem.

Nagy nemzetközi sikere után meggyőződésem volt, hogy egy átfogóbb hosszú mozis változatot is kell készítenem, hiszen így több embert lehet elérni. Mindig követjük az életet, olyan rejtett aspektusokat mutatva meg, amelyek számítanak, és amelyeket a tömegmédiában általában nem mutat be.

A *Souls In Transit* című dokumentumfilm, ami 1 óra 14 perces, egy nagyrészt ismeretlen népi történetét mondja el.

1915-ben körülbelül 3 millió, jórészt örmény keresztyént ölt meg az Oszmán Birodalom. A film ennek a mélységű történetét meséli el a kortárs szemtanúk segítségével, és kapcsolja össze a jelenlét.

Az 1915-ös népi történet a jelenlegi konfliktusokban találja tragikus folytatását – indokolja változatlanul szenvedélyes hangon témaválasztását Aida.

„Mélyen foglalkoztat, hogyan lehet az, hogy Mezopotámia őslakossága, a civili-

záció egyik megalapítója mindig a frontvonalon találja magát, és folyamatosan megtizedelődik? Az is motiválja a filmet, hogy még mindig él az az előítélet, hogy a keresztények nem tartoznak a Közel-Kelethez. És hogy továbbra is felelősekké teszik őket a kereszties hadjáratokért, mintha a közel-keleti keresztények hívták volna be őket. A dokumentumfilm ezt a témát járja körül, és ami még fontosabb, bemutatja a múltat és a közel-keleti jelenlegi helyzetet. Rendkívüli módon érdekel a mai helyzet és az igazság dokumentálása. Mindenkinek tudnia kell az igazságot a népiirtásról. A cél a vallások és nemzetek között újra és újra gerjesztett gyűlölet féken tartása, mérséklése. Mindannyian emberek vagyunk, és békében és jólétben akarunk élni”.

Lelkek átutazóban

„A film két perspektívát mutat be: az egyik a jelenben, amely öt tanút követ, akik személyes történeteikről mesélnek, és arról, hogy mit éltek át az elmúlt években. A második a népiirtás tanúi és túlélői (Sayfo 1915): Zio Rhawi, Gorgis Shabo Afram, Sade be Galle Sayde és Yahkub Qasho Malke történelmi elbeszélése. Szó van a keresztény (örmény) népiirtásról és arról is, hogy milyen volt a helyzet 1915-ben” – taglalja Aida filmje tartalmát.

A dokumentumfilmben más elemek is megjelennek, mint például a különböző nemzetközi archívumoknak az akkori eseményeket dokumentáló anyagai.

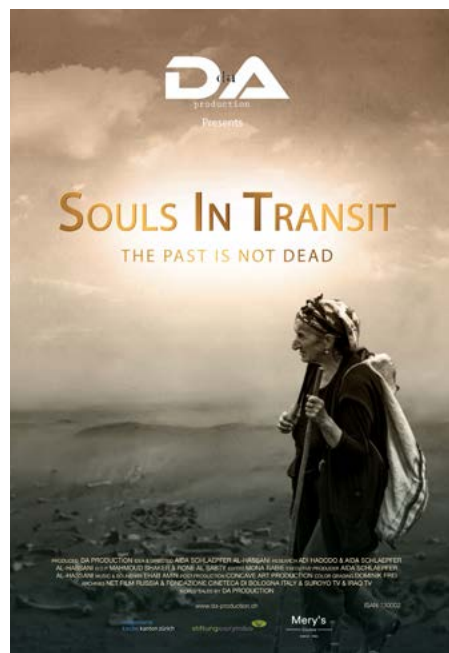
A te történeted az én történetem is...

„Saját tapasztalatból tudom, milyen az, amikor menekülni kell. Apám iraki volt, anyám libanoni. Apámnak vallási és politikai meggyőződése miatt el kellett hagy-

nia Irakot. Az egész családját kiirtották. Menekülése Libanonba vezetett. Ott élttem át családommal a polgárháborút, az 1982-es izraeli libanoni hadjáratot és az azt követő szíriai beavatkozást. Itt is többnyire a keresztények szenvedtek. Sokan kénytelenek voltak elhagyni az országot. Ez egyben hatalmas demográfiai változást is eredményezett. Az egykor virágzó Libanon a mai napig nem tért magához ezekből a háborúkból és beavatkozásokból. Ma filmmel megmutathatom a világnak ezeknek a háborúknak a következményeit és a hozzájuk kapcsolódó tragédiákat. Különösen a nőknek szeretnék hangot adni. Végül is mindig ők fizetik meg a legtöbb gonoszság árát”.

Baaraka Allahu fik, shukran jazilan, Aida! – Isten óvja és oltalmazza Önt, Aida!

Eredeti megjelenés:
Felvidék.ma

Országgyűlési választások 2022

Kedves Olvasóink!

Amint az köztudott, a közelgő országgyűlési választásokkal egyidőben zajlik a nemzetiségi szósózlók (pl. örmény) megválasztása is. A szósóli lista állítására, a törvény szerint, csak az Országos Nemzetiségi Önkormányzatoknak van joga. A nemzetiségi szavazás során a választópolgár nem jelöltekre, hanem listára szavazhat, amely listából a szavazatok számától függetlenül az első helyen szereplő jelölt lesz a szósózló. Amennyiben a szavazatok száma meghaladja a kedvezményezett húszezres küszöböt, akkor a jelölt nem szósózló, hanem valódi parlamenti képviselő lesz.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a nemzetiségi választópolgár (aki a nemzetiségi listán regisztrált) **vagy** nemzetiségi szósózlóra, **vagy** a pártlistára szavazhat. Mindenkinek előre el kell döntenie, hogyan kíván szavazni. Döntésének megfelelően saját magának kell beállítania a regisztrációs listán a saját szavazási státuszát.

Fontos! A nemzetiségi választóknak az egyéni jelöltekre vonatkozó szavazási lehetőségét változatlan, csak a pártlistákra történő szavazást érinti a szabályozás!

A nemzetiségi választópolgárok szavazási státusz beállításával kapcsolatosan a következő információ található a www.valasztas.hu honlapon:

„Magyarországi lakcímmel rendelkező, nemzetiséghez tartozó választópolgárként kérelmezheti azt is, hogy az országgyűlési képviselők választásán nemzetiségi választópolgárként szavazhasson, így pártlista **helyett** nemzetiségi listára szavazhat.

A kérelmet benyújthatja

- online a www.valasztas.hu honlapon vagy
- személyesen vagy levélben is a magyarországi lakcíme szerinti helyi választási irodában.

Ha a kérelem „B” rovatában **nem kéri**, hogy a nemzetiségi regisztrációjának hatálya az országgyűlési választásokra is kiterjedjen, akkor az adott nemzetiség önkormányzati választásán részt vehet, de az országgyűlési választáson nem nemzetiségi választópolgárként vesz részt, hanem – az egyéni jelöltek mellett – **pártlistára szavazhat**,

Ha a kérelem „B” rovatában, azt **kéri**, hogy a nemzetiségi regisztrációjának hatálya az országgyűlési választásokra is kiterjedjen, akkor részt vehet az adott nemzetiség önkormányzati választásán, továbbá az országgyűlési választáson nemzetiségi választópolgárként vehet részt, és – az egyéni jelöltek mellett – **az adott nemzetiség országos önkormányzata által állított listára szavazhat a pártlista helyett**.

Bármikor kérheti nemzetiségi hovatartozásának törlését, és az országgyűlési választásra vonatkozó nyilatkozatát is bármikor módosíthatja.

A kérelem választásoktól függetlenül, folyamatosan benyújtható. Ha Ön már regisztrált nemzetiségi választópolgárként, az minden választásra érvényes.”

Kérem közösségünk minden tagját, hogy mérlegelje, nemzetiségi, vagy pártlistára kíván-e szavazni és ennek megfelelően állítsa be a nemzetiségi választási státuszát. Kérdés esetén forduljon a legközelebbi választási irodához vagy a helyi önkormányzat jegyzőjéhez.

dr. Issekutz Sarolta
az EÖGYKE elnöke

Fabók Dávid

Zenei ajánló Jordi Savall: Esprit d'Arménie

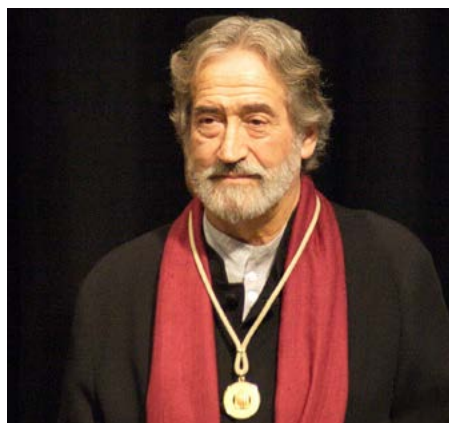
“Sokszor fájdalmasan panaszos ősi és középkori dallamok ezek, mégis megrendítően gyönyörűek, különösen eredeti hangszereken előadva.” Így írt a címben szereplő albumról az egyik meghatározó régizenei magazin, még 2015-ben. Az album 2013-ban jelent meg, de a tradicionális, népzenei motívumokat feldolgozó lemez mit sem veszített jelentőségéből. Tisztelgés ez Örményország és azon örmény muzikusok előtt, akik *Jordi Savall*al együtt dolgoztak az évek során. Az ősi örmény hangszer a duduk semmivel sem összekeverhető hangja önmagában is szemlélődésre, meditációra hív meg bennünket. Tehetjük ezt hát a régizene egyik szakértőjének vezetésével, ezen ősi dallamokat hallgatva.

Jordi Savall 1941. augusztus 1-jén született spanyol (katalán) karmester, zeneszerző, régizene-szakértő és gambajátékos. A nyugati régizenevel foglalkozók közül az 1970-es évektől kezdve kiemelkedő a tevékenysége. Nagyban hozzájárult a gamba hangszer családba tartozó hangszereken (ezen belül is főként a viola da gambán) való játék újjáélesztéséhez. Repertoárjában nagy hangsúlyt kap a középkori, a reneszánsz és a barokk zene, de foglalkozik a klasszikus és a romantikus kor zenéjével is.

A zenével már hatéves korától kezdve szoros kapcsolatban állt, 1947 és 1955 között szülővárosában, Igualadában tagja volt az iskolai kórusnak. Később a Barcelonai Zenei Konzervatórium diákja volt, ahol 1965-ben végzett a régizene szakirányon. Ekkoriban zenélt az *Enric Gispert* vezette Ars Musicae de Barcelona nevű, középkori zenét játszó katalán zenei együttesben. A baseli Schola Cantorum Basiliensis zenei intézetben *August Wenzinger* tanítványa volt, majd ugyanitt maga is tanított viola da gamba játékot.

1974-ben alapította a Hespèrion XX együttest, mely 2000 óta Hespèrion XXI néven működik tovább. Társalapítók voltak *Montserrat Figueras* (később, 2011-ben elhunyt felesége), *Lorenzo Alpert* és *Hopkinson Smith*. A zenekar tevékenysége során nem csak a korhű zenélésre, de a befogadható, megnyerő előadásmódra is komoly hangsúlyt fektettek.

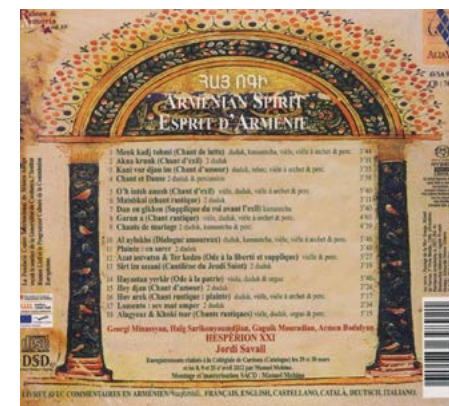
Savall az elmúlt években több ízben is családtagjaival lépett fel. Családi zeneka-

Jordi Savall

rában egykori felesége mellett gyermekei, Arianna és Ferran is zenéltek. *Arianna Savall* énekes és hárfajátékos, mint egykor édesanyja. *Ferran Savall* énekes és lantzenész, aki gyakori fellépője barcelonai dzsesszkluboknak is. Kétszer is koncertezett már Magyarországon. 2009-ben feleségével együtt a Hespèrion XXI együttesével és 2013-ban az általa alapított La Capella Reial de Catalunya énekegyüttesével. Mindkét alkalommal a Művészetek Palotájában lépett fel. 2008-ban Savall és felesége az UNESCO-tól megkapta a „Művészek a békéért” címet. MIDEM, valamint Grammy-Díjjal, a Francia Köztársaság becsületrendjével és a Baseli egyetem díszdoktori címével is büszkélkedhet.

Az *Esprit d'Arménie* című albumukat hallgatva, melynek címét talán Örményország Szellemeiként, Az Örmény Léleként fordíthatunk, mintha gyönyörű ősi tájakat néznénk, a magas hegyektől, a síkságokig, tavakig, miközben a nagyszerű örmény viseletbe öltözött emberek lassított felvételeként járnak a nagyszerű örmény tájakon. Kikapcsolódáshoz, pihenéshez, vagy csak elmélázva az ablak előtt ülve ajánljuk mindenkinek.

Az album a Youtube-on is elérhető, meghallgatható.

Várady Mária

Petelei István, alias Szúnyog Úr nyomában

„A legjobb magyar novellista a XIX. században... és ő a legnagyobb magyar író azok között, akiknek örmény gyökereik vannak. – ez Alexa Károly irodalomtudós megállapítása -, Rejtőzködő író volt már életében... mindazonáltal Petelei presztízse napjainkig folyamatos.” Sőt!

A januári Klub a 170 évvel ezelőtt született *Petelei Istvánt* ünnepelte. Petelei talán nem az Ararát, de biztosan a Hargita magas, szilárd, varázslatosan egyedi hegyéhez hasonlítható.

„Csak egy szabályunk van: Igazat kell írni!” – vallja az erdélyi szellemi élet központjában, Kolozsvárott élő, alkotó újságíró-szerkesztő. *Kolozsvár* címmel napilapot!!! alapított és szívós küzdelmet folytatott Erdély közügyeiért, az Erdélyi Irodalmi Társaság létrehozásáért.

Figyelemre méltó publicisztikát és szociográfiai munkát végzett, feltárva a kulturális elmaradottság és a szegénység társadalmi körülményeit.

A *Búcsújárás* novellájával indította előadását *Várady Mária* színművész-újságíró, a drámai elemek és az üde természetleírások gyönyörű különleges tárházát érzékeltetve.

Ha nem emlékeznénk, hogy miféle népek lakják az Erdélyi Fennsíkot, Sóvidéket, Mezőséget el Udvarhelyszéki, hát össze lehetne rakni a történelmi Magyarország ezen lakosait Petelei pontos szociográfiai felsorolásából. De ez nem unalmas ám, mert hihetetlen szépségű szavakat csempész be a leírásaiba, és akár értjük, akár nem -, csemegeként kóstolgatjuk, kutatjuk minden ízét. A Szovátán tartott búcsúra zarándoklók sorát vezeti be: „Egy legény kendővel befacsart kezében csegettűt ráz, de a rigók nem is ügyelik...
28

A dobot Marci veri a búcsújáróknak, de úgy zuhog a hang a verópálcája alól, mint a sebes zápor... Marci perregteti az irhát, hogy szűk a szakadék a zajának.”

Befacsart? nem is ügyelik a rigók? zuhog a hang? Perregteti az irhát?

Ki tud még ilyen távirati stílusban (jaj, távirat sincs már!) ilyen gyönyörűen, célirányosan fogalmazni? Csakis ő, aki birtokolja az aranyjánosi szókincset, de Székelyföldön. Legmagasabb színvonalra emeli a köznapi lenézett, „vidéki” nyelvjárást -, oly szépek a szóképei, mint Kalotaszeg vagy Torockó népviselete.

És emberi-erkölcsi tartás van írásában. *A gyűrű* című novellája, melyet *Haik Viktória* előadásában hallottunk, olyan sűrű és sajnos gyakori esetet mutat meg, aminek fejleményét érdeklődéssel figyeljük. Hol van már a sing és a kompona? (1 kompona 9 kg-nak felel meg). Egy mondat: „Emlékszem egy másikra. Korhely fia volt s ezenfelül compániába állt a vejével. Mind a két dolog tudvaleg szerencsétlenség.” Miattuk kerül a végrehajtó markába. És a jegy-gyűrűjét is lehúzta csendesen, mert a becsület az életnél is fontosabb. Nem lehet megrendülés nélkül olvasni.

Petelei történetei mindig tragikus történetek ... mert „az erdélyi történelemnél véresebb és abszurdabb eseménysort kevés nemzet története tud felmutatni.” (Alexa Károly)

Várady Mária

Az újságíró Peteleit is be kell mutatnunk! A Magyar-Örmény Könyvtár *Kozma Dezső* szerkesztésében *Csak egy szabályunk van: igazat kell írni!* címmel először publikál kötetben Petelei gazdag közírói munkáiból készült válogatást. Ismerkedjünk címmel jelent meg ez a rövid írás 1884-ben, a *Kolozsvári Közönyben*, Szúnyog álneven. Az újságíró, művészetkritikus Petelei hangulatos tudósítást ad a kolozsvári színészek őszi társulati találkozásáról. Szellemes, vidám, kicsit gúnyos, de sosem lenéző.

„A kedves házihölgy engedelmet adott a felállásra, hogy ismerkedjünk. Azon a szűk helyen nyüzsgöttünk háthoz vetve hátat, mosolyogtunk, kezeket szorongatunk, fogadtunk barátságokat, osztogattunk bókákat. Milyen kecses zűrzavar volt az!” (Mintha a 2021 decemberi Fővárosi Örmény Klub karácsonyi hangulatát írta volna le.) És Kolozsvár örmény mogulja, *Korbuly Bogdán*, a Farkas utcai Színház intendánsa nem hiányozhat ilyen helyről, örmény említi az örményt. A kifinomult zenei ízléssel rendelkező Petelei tudja mi az igazi érték -, a bemutatkozó karmester-hegedűművész „gyönyörűen játszik... Tisztán, biztosan, szépen, ízléssel kezeli a hegedűt.” Petelei igazi magyar hazafi, a magyar nóta és ballada szerelmese. Szemünk előtt látjuk, oly érzékletesen ír.

A Fővárosi Örmény Klub vendégei közt tisztelhattuk *Petelei István* testvérének leszármazottait, *Sass Pálné Petelei Edit* egyesületi tagunkat, gyermekeit és családját. Arról beszéltek közösségünk előtt, hogy a család büszke *Petelei Istvánra*, tudatosan ápolják emlékét, gyűjtik a róla szóló írásokat. Ismeretük gazdagodott azáltal, hogy írói álnevéről – Szúnyog – tudomást szereztünk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, *dr. Issekutz Sarolta* elnök-aszszony felkérésére 2014-ben megjelent *Távol az Ararától...* a magyarörmény irodalom kötete, amely megjelenése óta hivatkozási alapot teremt kutatók és irodalomkedvelők számára egyaránt. *Petelei István* már 1978 óta a középiskolai Szöveggyűjteményben szerepel, *A székek* című novellájával. *Bárdos Dóra* DLA tanulmányok sorát írta Peteleiről, majd harminc oldalas összefoglaló kutatást közöl *Petelei István* az irodalmi kánonban elfoglalt helyéről. Hatalmas humanitása, műveltsége teret hódít, egyre ismertebbé válik, ahogyan nő az igényes olvasók tábor. Jó lett volna, ha minket, marosvásárhelyi színinövendékeket a Petelei érzékeny látásmódja szerint tanítanak látni a marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Intézetben.

Ezután következett *Simay Cézár* örmény származású irodalmár-életművész, a PEN klub tagjának bemutatása. Alapos feltáró munkát végzett *Pető Imre*, az életmű kutatója. Egy oknyomozó riporter következetességével járt utána *Simay Cézár* életének, alkotásainak.

Simay Cézár versei lázasak, mindent átölelni akarók. Vitathatatlan, hogy hatalmas műveltséggel rendelkezik a szerző, verseinek megértése egy nagy kaland.

Ha a 192 oldalon végigolvassuk *Simay Cézár* verseit, a magyar arisztokrácia élet-

Pető Imre előadása a januári Örmény Klubban

módjáról, problémáiról, műveltségéről, hitese képet kapunk, mert „*Nem szavak az én szavaim / Hanem betűkbe szedett életiség.*” – írja. Akinek indulásán *Ady Endre* olyan erős nyomát látjuk, csak a csiszolatlanlanság jegyével, a gondolatok átfogó mélysége nélkül –, az évek során letisztult és saját mondanivalóval gondolkotatja el az olvasót. Zilált, megszenvedett élet, nem anyagi, de szellemi szinten. A kezdeti nihilista lázadó, őszinte dekadens, aki nem az élet érdekében él, akit lehengerel minden Világ-mindenséget érintő felismerés –, az idő múlásával egyre tisztábban fogalmazza meg kora társadalmának gondjait. Látja nemzetünk élőködőit, „*Nemzetem fáján a hazafi-fagyöngyök...*”, „*Önnön szívemnek nyomorékja lettem...*” és bölcsebb hangot üt meg. Csapongó, pankrációhoz hasonló képei: „*A Földet, e rohadt golyót.*”, „*Üstökös vagyok és üstökösi sorsom.*”, vagy „*Mert engem isten túlosan / Egyetlen túlzásnak teremtett!*” bombasztikusak. Fiatalon kis betűvel írja: isten, aztán változik: Isten! Aztán újabb versek újabb küzdelmekről, magáról: „*Egy Catalaun – hol mind a kettő verter: / Hun-test és római szellem.*” Nomen est omen – így éli meg: „*Csak Ceasarok vannak, semmi más... Ha csak két ember marad, / Caesar lesz az egyik, / A másik rab.*” „*Oroszlán nem álmodik egér álmokat... Világhódítást*

szül Caesarnak álma... mennyországról álmodik a szent.”

Ha tudjuk, hogy ennek a korszaknak nagy írója *Szabó Dezső*, a magyar irodalom legmeghökkenőbb alakja éppen ekkor érzeteti hatását, nem csodálkozhatunk azon, hogy egy magyarörmény kiemelkedő műveltségű, előkelő társaságban megnyilvánuló férfi gondolatai ilyen versekben csapodnak le. Isten-keresése meghozza a megnyugvást, Kezdjük újra! verse igazi mély megtisztulást akaró élet. A fiatalkori szellemesség változik: „*míg elszerez a temető...*” A magyar éjszakában – „*Ó, a halottnak beh jó már a dolga.*”. Könyörgés és Isten nevet! könnyed hangjára. Paródiát is találóan versel a franciákról, németekről, oroszokról, spanyolokról és rólunk, magyarokról.

Érdekes felfedezni egy soha nem publikált verseskötet mögött az EMBERT.

A Fővárosi Örmény Klub vezetője, *dr. Issekutz Sarolta* újabb örmény felfedezés mellé állt, helyet adva a PEN klub tagjának *Simay Cézár* bemutatásának.

Mivel az örmények „*nem csak kenyérel*” élnek, a jövőben is nélkülözhetetlen a rendszeres találkozás, hol nagyjainkra, híres családokra, hazát, jövőt építő kiválóságainkra figyelünk.

Simay Cézár Bűnhődés

A szívem addig járta a tilost,
Addig bitangolt, hogy előtte
Jön a farkas-t kiáltanak.

Pedig a szívem hű maradt.
De amíg báránként járta a világot,
Nem talált, csak farkasokat.

TARTALOM

Szentegyházak – 1 – <i>dr. Sasvári László</i>	1
Szerkesztői levél – <i>Fabók Dávid</i>	2
Szent Balázs, Szebaszte püspöke	3
Szomorújelentés	7
Mi szükség van a szűnyogra? – <i>Várady Mária</i>	8
„Csak az halt meg, akit elfelejtetek” – <i>Fabók Dávid</i>	11
Örmény katolikus hírlevél	16
Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2021 évi Beszámolója – <i>dr. Issekutz Sarolta</i>	18
A Pázmány az örmény diákok “otthona”	20
Felhívások!	21
Lelkek átutazóban – <i>dr. Békefy Lajos</i>	22
Országgyűlési választások 2022 – <i>dr. Issekutz Sarolta</i>	25
Zenei ajánló: Jordi Savall: Esprit d’Arménie – <i>Fabók Dávid</i>	26
Petelei István, alias Szűnyog Úr nyomában – <i>Várady Mária</i>	28
Vers: Bűnhődés – <i>Simay Cézár</i>	30

MAGYARÖRMÉNY TUDÁSTÁR

A Magyarörmény Tudástár célja, hogy egybegyűjtse és bemutassa az erdélyi és magyar örmény diaszpóra múltját és jelenét, történelmét, kultúráját, meghatározó személyeit és írott megjelenéseit.

A Magyarörmény Tudástár egy fokozatosan bővülő, tematikus online adatbázis, benne könyvek, tanulmányok, előadások, kiállítások, híres személyek stb. bemutatásával.

www.magyarormenytudastar.hu

Készülnek a farsangi maszkok a Budavári Nemzetiségi Napon

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - FÜZETEK

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa.

MEGVALÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Nyilvántartási szám: CE/13136-3/2017

Főszerkesztő: Fabók Dávid

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta - Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: (1) 201-1011

Tördelés: www.artisthus.hu

Nyomdai munkák: Dunakult Kft.